

Profilaktyka determinantą zrównoważonego rozwoju dzieci i młodzieży szkolnej.

Zarys działań profilaktycznych realizowanych wśród uczniów

klas 4-6 Szkoły Podstawowej w Izabelinie.

Profilaktyka z grec. *Prophylaktikos* oznacza *zabezpieczający*. Jest to szereg przedsięwzięć zabezpieczających przed powstaniem negatywnych stanów rzeczy, zjawisk, zachowań, procesów rozumianych jako przejawy patologii życia społecznego. Helena Radlińska, twórczyni pedagogiki społecznej definiuje profilaktykę jako działalność mającą na celu zapobieganie klęskom społecznym i wykolejeniu społecznemu. Według niej, jest to podstawowy sposób naprawy owego wykolejenia czyli zapewnienie tego wszystkiego, co jest niezbędne do normalnego rozwoju fizycznego i kulturalnego jednostki lub grupy społecznej.

W pracy z dziećmi i młodzieżą ze względu na swoje walory edukacyjne bardzo istotna jest **profilaktyka wychowawcza** definiowana jako działalność wychowawcza zapobiegająca występowaniu zjawisk i procesów, które albo uniemożliwiają albo hamują rozwój jednostek w różnych stadiach ich życia. Twórca warszawskiej szkoły resocjalizacji i Instytutu Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji, wybitny pedagog Czesław Czapów sformułował trzy odmiany profilaktyki.

- Powstrzymującą, uznając ją za działalność polegającą na usuwaniu okazji do czynu naganego, przestępczego np. uniemożliwianiu dostępu do narkotyków, alkoholu oraz utrudnianiu podjęcia decyzji dokonania czynu naganego jak również wprowadzenia w życie podjętej decyzji.
- Uprzedzającą, polegającą na eliminowaniu czynników wykolejenia społecznego związanych z otoczeniem np. odseparowanie nieletniego od wpływu destrukcyjnej grupy rówieśniczej.
- Objawową, której celem jest eliminowanie przejawów niedostosowania społecznego. Są to działania, które obejmują młodzież zdradzającą pewne objawy procesu wykolejenia społecznego.

Główne cele i strategia profilaktyki opierają się na zmianie norm społecznych dotyczących używania środków odurzających, edukacji społecznej, redukowaniu zagrożeń uzależnieniami, propagowaniu postaw abstynenckich i nasilaniu świadomości społecznej o szkodliwości używek, substancji psychoaktywnych.

Profilaktyka realizowana w placówkach edukacyjnych koncentruje się wokół podejmowania różnego typu działań we współpracy z określonymi środowiskami oraz instytucjami mających na celu zapobieganie występowaniu na terenie szkoły niekorzystnych zjawisk społecznych. W założeniach ministerialnych działania profilaktyczne powinny być

prowadzone na trzech poziomach /profilaktyka uniwersalna, selektywna, wskazująca/ i uzależnione od stopnia ryzyka. Profilaktyka uniwersalna, która stanowi dominującą formę w placówkach edukacyjnych adresowana jest do wszystkich uczniów w określonym wieku, bez względu na stopień ryzyka wystąpienia zachowań problemowych. Dotyczy ona znanych, w znacznym stopniu rozpowszechnionych zagrożeń, np. przemocy, cyberprzemocy czy też używania substancji psychoaktywnych. Na tym poziomie w podejmowanych działaniach wykorzystywana jest wiedza o charakterze ogólnym dotycząca czynników ryzyka, zachowań ryzykownych i chroniących. Jej celem ma być opóźnienie inicjacji, przeciwdziałanie pierwszym próbom podejmowania zachowań zmierzających do uzależnienia.

Profilaktyka selektywna skierowana jest do grup zwiększonego ryzyka, wymaga dobrego rozpoznania w społeczności szkolnej uczniów przejawiających zachowania ryzykowne. Profilaktyka wskazująca, to działania podejmowane na rzecz jednostki wysokiego ryzyka. Polegają na interwencji, terapii dzieci i młodzieży, przejawiających symptomy zaburzeń i zachowań ryzykownych.

Jak już zostało wspomniane w placówkach edukacyjnych dominującym poziomem jest profilaktyka uniwersalna. Bez względu na stopień ryzyka kierowana jest ona do całej społeczności szkolnej. Działania podejmowane na terenie szkoły w ramach profilaktyki uniwersalnej skoncentrowane są na zagadnieniach związanych z promocją zdrowego stylu życia, kształtowaniem umiejętności dokonywania świadomych wyborów i umiejętności radzenia sobie z emocjami w trudnych sytuacjach. Głównym celem działań podejmowanych w ramach profilaktyki uniwersalnej jest przeciwdziałanie inicjacji zachowań ryzykownych lub jej opóźnienie. Działania te realizowane są przede wszystkim przez nauczycieli, pedagogów i psychologów szkolnych, ale także podmioty zewnętrzne. W procesie pracy szkoły działalność profilaktyczna odgrywa niezwykle istotną rolę w aspekcie wychowawczym. Każdego roku uczniowie klas 4-6 Szkoły Podstawowej w Izabelinie uczestniczą w różnego typu zajęciach profilaktycznych. Ich zakres i tematyka wynika z obserwowanych aktualnych potrzeb, szkolnego Programu Profilaktyki jak również uwzględnia kierunki polityki oświatowej państwa. Zakres tematyczny oraz treści dostosowane są do wieku i możliwości percepcyjnych uczniów. W pierwszym semestrze bieżącego roku szkolnego uczniowie klas 4-6 Szkoły Podstawowej uczestniczyli w różnego typu zajęciach profilaktycznych. Zrealizowane treści przedstawia tabela nr 1.

Tabela nr 1. REALIZACJA PROFILAKTYKI ROK SZKOLNY 2015/2016 - SEMESTR I

Klasy	Tematyka/cele	Terminy	Realizacja
4 a, b, c, d, e	Warsztaty technik efektywnego uczenia się. Działania profilaktyczne mające na celu zapobieganie wypadaniu z systemu edukacji.	wrzesień 2015r.	Psycholog szkolny – p. Małgorzata Oleńko.
Klasy 4 i 5	Zajęcia integracyjne, budowanie relacji w grupie, doskonalenie kompetencji społecznych.	wrzesień 2015 r.	Psycholog szkolny – p. Małgorzata Oleńko
	Spektakl profilaktyczny „Dzieci w sieci” Działania profilaktyczne ukierunkowane na rozwijanie w śród uczniów świadomego korzystania z przestrzeni Internetu, informowanie o zagrożeniach istniejących w cyberprzestrzeni, przeciwdziałanie cyberprzemocy.	27 listopada 2015 r.	CK Izabelin (Teatr Profilaktyczny ALERT)
Klasy 4-6	Bezpieczeństwo w drodze do i ze szkoły.	wrzesień 2015 r.	Wychowawcy klas Na podstawie materiałów przygotowanych przez pedagoga szkolnego p. Małgorzatę Słomczyńską
5 a, b, c, d, e, f	Warsztaty „Debata” Profilaktyka uzależnień od alkoholu.	29 i 30 października 2015r.	Grupa Pedagogów Dezyderia

6 a, b, c, d , e, f	Warsztaty dotyczące cyberprzemocy.	29 września 2015 r. 2 października 2015 r.	New Media Benita Jakubowska- Antonowicz
	Warsztaty „narkotyki, nikotyna, dopalacze szkodzą”. Działania z zakresu profilaktyki uzależnień ukierunkowane na rozwijanie świadomości dotyczącej szkodliwości substancji psychoaktywnych i używek.	17 i 24 listopada 2015 r.	WPE Witold Pawliczuk
Wykład dla rodziców	Wykład dla rodziców z agresji sieciowej (cyberprzemocy)	24 listopada 2015 r.	New Media Benita Jakubowska - Antonowicz

Oprócz zrealizowanych już przedsięwzięć z zakresu profilaktyki uczniowie klas 4-6 podczas godzin wychowawczych systematycznie realizują treści przewidziane dla każdego poziomu nauczania wynikające ze szkolnego Programu Profilaktyki. Ponadto w ramach działalności szkolnego Zespołu do spraw profilaktyki został ogłoszony wśród uczniów konkurs na prezentację multimedialną o tematyce profilaktycznej. Celem konkursu jest kształtowanie wśród uczniów, poprzez aktywną twórczość, postaw związanych z przeciwdziałaniem agresji, propagujących zdrowy styl życia, jak również rozwijanie świadomości związanej z zagrożeniami wynikającymi ze stosowania różnego typu używek. Zadaniem konkursowym poszczególnych klas jest przygotowanie prezentacji o określonej tematyce profilaktycznej dla młodszych lub starszych koleżanek i kolegów. Prezentacja powinna zawierać nie więcej niż 10-12 slajdów i przedstawiać poruszaną problematykę z zakresu profilaktyki w formie graficznej i tekstowej. Niebawem zostanie ogłoszony kolejny konkurs o tematyce profilaktycznej „STOP PRZEMOCY”, którego celem będzie promowanie przez uczniów zachowań przeciwdziałających przemocy.

Ważnym elementem szkolnej profilaktyki jest realizacja założeń programu „Szkoła bez przemocy” i współpraca z rodzicami.

W trosce o zrównoważony rozwój i dobro naszych uczniów wychowawcy, nauczyciele i specjaliści realizując zadania z zakresu profilaktyki uniwersalnej w bieżącej pracy z uczniami, propagują zachowania prozdrowotne wskazując młodym osobom walory zdrowego odżywiania i aktywności fizycznej.